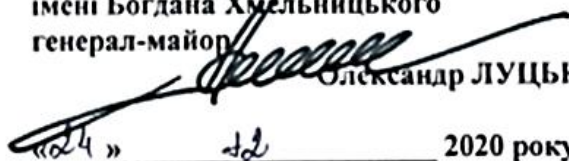

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
імені Богдана Хмельницького

Факультет забезпечення оперативно-службової діяльності
Кафедра психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін

Прим. №_

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Національної академії
Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
генерал-майор

Олександр ЛУЦЬКИЙ

«24» 12 2020 року

ПРОГРАМА

проведення комплексного екзамену «Психологія»
для атестації здобувачів I (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету забезпечення оперативно-службової діяльності
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
за спеціальністю 053 «Психологія»

Обговорена та схвалена
на засіданні кафедри
психології, педагогіки
та соціально-економічних
дисциплін
(протокол № 8
від 07 грудня 2020 року
Обговорена та схвалена
на засіданні вченої ради
факультету
(протокол № 8
від 15 грудня 2020 року

Хмельницький
2020

I. Мета проведення комплексного екзамену

Комплексний екзамен «Психологія» проводиться з метою встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань та умінь вимогам стандартів вищої освіти в аспекті знань засад психологічної науки – підґрунтя глибокого і всебічного вивчення різних галузей психології, у тому числі практичних її аспектів; загальних закономірностей й механізмів функціонування людської психіки; аспектів психічної діяльності людини, її становлення, розвитку та поведінки; а також умінь та навичок правильно їх діагностувати, пояснювати, враховувати і використовувати зазначені знання у оперативно-службовій діяльності Державної прикордонної служби України.

У процесі розробки програми екзамену було враховано вимоги освітньо-професійної програми фахівця рівня «Бакалавр» зі спеціальності 053 «Психологія».

Перевірка знань курсантів базується на змісті таких робочих програм навчальних дисциплін, як: «Загальна психологія з практикумом», «Соціальна та вікова психологія» та «Психологія діяльності в особливих умовах», «Психодіагностика».

Після закінчення повного курсу навчання випускники повинні

знати:

- основні напрями, школи і концепції сучасної психології;
- сутність і функції несвідомого, підсвідомого і надсвідомого в психічній діяльності людини;
- сутність і зміст психіки, прояви свідомості і самосвідомості особистості;
- механізми та засоби розвитку психіки;
- прояви зовнішнього та внутрішнього психічного;
- особливості прояву і перебігу психічних процесів;
- особливості формування і прояв психічних властивостей людини;
- джерела людської активності й творчості;
- психічну сутність діяльності та психомоторики;
- значення кожної психологічної підструктури особистості в її життєдіяльності;
- теорії емоцій, функції та значення емоцій в поведінці й діяльності людини;
- механізми емоцій і почуттів, їх вираження;
- професійні, вікові й статеві особливості емоційно-почуттєвої сфери людини;
- зміст психічних властивостей людини;
- вияви психічних станів людини;
- загальні та спеціальні здібності людини;
- структуру характеру та його акцентуації;
- потребово-мотиваційну сферу людини;

- основні закономірності соціальної поведінки особистості, її соціально-психологічних рис та особливостей соціалізації;
- закономірності виникнення та розв'язання вікових криз протягом онтогенезу від народження до старості;
- закономірності та особливості професійної діяльності в особливих та екстремальних умовах;
- емоційно-вольові стани, які виникають у людей в процесі професійної діяльності в особливих та екстремальних умовах;
- проблеми, які пов'язані з адаптацією, готовністю, надійністю та професійною деформацією фахівців, які працюють в особливих та екстремальних умовах;

вміти:

- аналізувати психічні явища і процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними, виявляти їх тенденції, шляхи розвитку;
- оцінювати особливості психічних пізнавальних процесів, психічних властивостей та станів особистості;
- виявляти та розуміти емоції та почуття інших людей, виявляти види емоційної поведінки в спілкуванні;
- формувати волю та вольові якості особистості;
- виявляти здібності особистості та розробляти шляхи їх розвитку;
- виявляти мотивацію людини;
- визначати психічні стани людини;
- здійснювати психологічний аналіз діяльності;
- застосовувати валідний психологічний інструментарій;
- розуміти вікові, професійні, статеві й патологічні особливості емоційно-почуттєвої сфери особистості;
- розуміти сутність та зміст перебігу вольових процесів;
- розуміти особливості розвитку здібностей особистості;
- застосовувати психодіагностичні методи, методики і тести;
- володіти соціально-психологічними технологіями впливу та надання психологічної допомоги у розв'язанні конфліктів, оптимізації соціальних стосунків, налагодженні ефективної взаємодії, профілактиці та подоланні соціальної дезадаптації;
- проводити вивчення професійної придатності особового складу ДПСУ до діяльності в особливих та екстремальних умовах.

II. Форма перевірки знань та навичок курсантів і структура білетів

Комплексний екзамен приймається за білетами в обсязі робочих програм навчальних дисциплін «Загальна психологія з практикумом», «Соціальна та вікова психологія» та «Психологія діяльності в особливих умовах», «Психодіагностика». Форма проведення комплексного екзамену – усна відповідь після відповідної підготовки курсантів за білетами та практичне вирішення ними психологічних завдань у письмовій формі. Комплексний екзамен проводиться в один день. У процесі складання комплексного екзамену курсанти можуть користуватися матеріалами, визначеними у додатку 4.

Перша частина екзамену проводиться усно з кожною навчальною підгрупою в навчальних класах за білетами. Кожний білет складається з чотирьох питань: три з них – теоретичні, одне – практичне. Кількість білетів на 10-20% перевищує число випускників навчальної підгрупи.

Друга частина екзамену проводиться також усно з кожною навчальною підгрупою в навчальних класах після завершення першої частини екзамену відповідно до практичних завдань, які були зазначені у білетах.

Структура екзаменаційних білетів:

Перше питання, друге питання та третє стосується теоретичних положень «Загальної психології з практикумом», «Соціальної та вікової психології» та «Психології діяльності в особливих умовах», «Психодіагностика».

Четверте питання – практичне психологічне завдання (ситуація), яке потрібно вирішити (описати письмово), що відповідає стандартним ситуаціям, з якими працює психолог у ДПСУ.

III. Порядок проведення екзамену

До складання комплексного екзамену допускаються курсанти, які виконали всі вимоги навчального плану та успішно склали всі екзамени та заліки.

Попереднє ознайомлення курсантів зі змістом екзаменаційних білетів, а також практичними завданнями суворо забороняється.

Перед початком складання екзамену курсовий офіцер представляє підгрупу в повному складі голові підкомісії. Голова підкомісії доводить до курсантів порядок проведення комплексного екзамену і запрошує курсантів до складання екзамену.

Курсант представляється голові підкомісії, після доповіді обирає білет, називає його номер. Ознайомившись з питаннями білета, самостійно приступає до їх опрацювання.

Курсантові при складанні теоретичної частини екзамену дозволяється брати лише один білет. Тривалість відповіді на питання комплексного екзамену не повинна перевищувати 120 хвилин.

Курсанти, які порушують встановлені на екзамені правила, користуються недозволеними навчальними матеріалами несуть відповідальність у дисциплінарному порядку.

Під час оцінки теоретичного матеріалу програми навчання у курсантів перевіряється: глибина психологічних знань; уміння грамотно та логічно висловлювати матеріал, пов'язувати знання теоретичних психологічних положень із умінням застосовувати їх на практиці, а також їх відповідність вимогам Адміністрації ДПСУ до підготовки кадрів для ДПСУ з урахуванням сучасних умов охорони державного кордону.

Особи, які приймають комплексний екзамен, несуть особисту відповідальність за якість оцінювання відповідей курсанта.

Особи, які приймають екзамен та перевіряють відповіді, можуть коротко робити помітки щодо відповіді курсанта, виставляють оцінки за відповіді за кожним питанням білету та загальну оцінку за підсумками екзамену, яка оголошується після затвердження протоколу Головою екзаменаційної комісії.

IV. Оцінювання знань курсантів

Результати складання комплексного екзамену визначаються оцінюються: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Оцінювання знань здійснюється згідно Положення про систему поточного і підсумкового оцінювання знань курсантів (слухачів, студентів) Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Під час визначення оцінок беруться до уваги:

- рівень науково-теоретичної підготовки курсанта, уміння творчо застосувати одержані знання;
- методичні навички викладання відповідей на запитання;
- якість його практичної підготовки;
- правильність усіх даних та прийнятих рішень, здатність курсанта логічно та переконливо викладати матеріал, тактовно відстоювати свою точку зору.

Знання курсантів оцінюються за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS (European Credit Transfer System – Європейська система перезарахування кредитів) відповідно до «Шкали переведення національної системи і системи ECTS в 100-бальну систему».

Оцінка «відмінно» виставляється курсантам, що показали глибокі знання передбаченого програмою матеріалу, які засвоїли основні положення і

здатні розібратися у спірних точках зору щодо конкретного питання, які знають як теоретичні положення сучасної психологічної науки, так і детермінанти психологічної практики. Відмінна оцінка виставляється курсантам, які проявили творчі здібності у засвоєнні та використанні положень загальної, соціальної, вікової психології та психології діяльності в особливих умовах, які вміють психологічно грамотно, чітко і послідовно викласти питання, що розглядається.

Оцінка «добре» виставляється курсантам, які виявили впевнене знання матеріалу в обсязі навчальної програми, засвоїли основні положення психологічних теорій, які не допустили суттєвих помилок при відповідях на всі три питання, вміють чітко викладати матеріал та показали здатність та вміння застосувати отримані знання в практичній психологічній діяльності.

Оцінка «задовільно» виставляється курсантам, які показали знання основного матеріалу в обсязі навчальної програми, засвоїли основні положення сучасних психологічних теорій і засади психологічної практики, які вміють дати психологічну оцінку явищам навколишньої дійсності та проявам психіки та поведінки людини та правильно застосувати діагностичний психологічний інструментарій, але які допустили помилки у відповідях, нечіткість формулювань, окремих теоретичних психологічних понять, у відповідях яких немає системної послідовності та аргументованості.

Оцінка «незадовільно» виставляється курсантам, які показали недостатні знання навчально-програмного матеріалу, виявили суттєві прогалини у знанні психології як науки.

При чотирьох окремих оцінках оцінка курсанту за відповідь виставляється:

«відмінно», якщо в окремих оцінках не більше однієї оцінки «добре», а інші – «відмінно»;

«добре» або «задовільно», якщо в окремих оцінках не більше однієї оцінки «задовільно» або «незадовільно» відповідно;

«незадовільно», якщо в окремих оцінках більше однієї оцінки «незадовільно».

Результати складання комплексного екзамену заносяться в протокол та залікову книжку. Незадовільна оцінка, отримана на екзамені, виставляється тільки в протокол.

V. Перелік теоретичних питань, які виносяться на комплексний екзамен

Перелік питань із загальної психології

1. Розвиток психології як науки про психіку [1, С.19-20.; 2, С. 38-48].
2. У чому полягає предмет та завдання сучасної психології? [1, С. 8-9].
3. Галузі сучасної психології [2, С. 51-58].
4. Багаторівневність психіки: несвідомий, підсвідомий та надсвідомий рівні [1, С. 42-51; 2, С. 59-60].
5. Методи психології: пізнавальні, організаційні та емпіричні [1, С. 26-35.; 2, С. 76-83].
6. Психологічний зміст понять «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність» [2, С. 101-108].
7. Зміст та особливості опису структури особистості у психологічних теоріях [1, С. 51; 2, С. 85-95].
8. Єдність і відмінність понять «когнітивна сфера особистості» й «пізнавальна сфера особистості» [1, С.141-142].
9. Сенсорно-перцептивна сфера особистості: її сутність та значення для людини [1, С. 214-215; 2, С. 373-376].
10. Загальна характеристика екстероцептивних, інтероцептивних та пропріоцептивних відчуттів [1, С. 214-215; 2, С. 373-376].
11. Сприймання предметів та явищ: фізіологічне підґрунтя та психологічні властивості. Сприймання простору, часу і руху [1, С. 156-166; 2, С. 259-270].
12. Сутність та основні процеси пам'яті. Класифікація видів та індивідуальні відмінності пам'яті [1, С.198-210; 2, С. 278-290].
13. Сутність та особливості процесу мислення. Різновиди та індивідуальні особливості мислення [1, С.167-184; 2, С. 299-312].
14. Сутність уваги як особливої форми психічної діяльності. Головні властивості та види уваги [1, С. 125-140; 2, С. 342-353].
15. Основні функції мови та мовлення, їх особливості та значення для людини [1, С.99-110; 2, С. 210-222].
16. Уявлення та уява як психічні пізнавальні процеси: їх особливості та значення для людини [1, С. 185-197; 2, С. 322-328].
17. Емоції та почуття як психічні пізнавальні процеси: їх різновиди, особливості та значення у керуванні поведінкою людини [1, С. 211-213; 2, С. 357-368].
18. Класифікація негативних емоцій. Їх значення для життєдіяльності людини [1, С. 215-217; 2, С. 268-373].
19. Класифікація позитивних емоцій. Їх значення для життєдіяльності людини [1, С. 214-215; 2, С. 373-376].
20. Сутність волі, її функції. Вольові процеси. Локус контролю [1, С. 223-226; 2, С. 379-395].

21. Психічні стани особистості. Їх сутність, види. Регуляція та саморегуляція психічних станів особистості [1, С. 211-213.; 2, С. 357-368].

22. Темперамент та характер як психічні властивості особистості [1, С. 235-245; 2, С. 382-404].

23. Задатки і здібності та спрямованість особистості як її психічні властивості [1, С. 247-258; 2, С. 436-446].

24. Психічні утворення у психічній структурі особистості: їх сутність та значення [1, С. 51; 2, С. 85-95].

25. Провідні види діяльності людини: їх сутність та характеристика. [2, С. 455-474].

Література

1. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посіб. Вид. 3-є, перероб. та допов. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 288 с.

2. Мясоїд П.А. Загальна психологія : навч. посібн. Вид. 3-є, виправ. Київ : Вища школа, 2004. 487 с.

3. Загальна психологія: підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. – К.: Форум, 2000. – 543 с.

4. Психологія: Підручник / за ред. Ю. Л. Трофімова. – К.: Либідь, 1999. – 558 с.

Перелік питань із соціальної та вікової психології

1. Предмет, завдання та функції соціальної психології як науки [4, С. 7-16; 6., С. 30-35].

2. Характеристика методів дослідження у соціальній психології [4, С. 46-66; 6, С. 35-37].

3. Поняття спілкування у соціальній психології. Спілкування у структурі соціальних і міжособистісних стосунків [4, С. 72-75; 6, С. 373-377].

4. Комунікативні бар'єри у спілкуванні та методи їх подолання [4, С. 117-120; 6, С. 405-409].

5. Поняття та механізми соціальної перцепції. Значення соціальної перцепції у процесі взаєморозуміння [4, С. 122-134; 6, С. 479-482].

6. Соціальна атрибуція та її помилки: сутність та характеристика [6, С. 501-503].

7. Деформації соціальної перцепції [4, С. 135-138; 6, С. 485].

8. Характеристика способів впливу у процесі спілкування [4, С. 138-163; 6, С. 389-390].

9. Поняття та структура конфлікту. Причини та види конфліктів [4, С. 264-268; 6, С. 30-35].

10. Управління конфліктом. Стратегії взаємодії у конфлікті [4, С. 268-271].

11. Класифікація малих та великих соціальних груп та їх психологічні характеристики [4, С. 164-196; 6, С. 515-520].

12. Психологічні особливості українського національного характеру [6, С. 144-156; 7, С. 221-229].
13. Групова динаміка. Утворення і розвиток малої соціальної групи [4, С. 200-204; 6, С. 540-544].
14. Групова згуртованість: її сутність та характеристика. Механізми формування групової згуртованості [4, С. 256-263; 6, С. 530-531].
15. Групові норми та нормативна поведінка [4, С. 231-235; 6, С. 566-567].
16. Поняття про лідерство та керівництво як персоніфіковані форми управління соціальними групами [4, С. 272-275; 6, С. 588-589].
17. Стиль керівництва і проблеми ефективності групової діяльності. Характеристика стилів керівництва [4, С. 279-291; 6, С. 592-594].
18. Соціалізація особистості: сутність та зміст, функції та форми. Етапи та вікові особливості соціалізації особистості [4, С. 310-323].
19. Проблеми асоціалізації та соціальної дезадаптації особистості [4, С. 306-310].
20. Соціальний статус як показник становища особистості у суспільстві [4, С. 331-334].
21. Соціальна позиція та її вплив на поведінку особистості [4, С. 334-338].
22. Поняття соціальної установки. Функції соціальної установки в регуляції соціальної поведінки особистості [4, С. 338-348].
23. Соціальні ролі та соціальні функції особистості [4, С. 348-360].
24. Асоціальна та агресивна поведінка: їх причини та форми [4, С. 306-310].
25. Психологічні методи профілактики та корекції асоціальної та агресивної поведінки [4, С. 311-317].

Література

1. Ануфрієва Н.М., Зелінська Т.М., Єрмакова Н.О. Соціальна психологія: Навч.-метод. Посібник. – К.: Каравела, 2011. – 296 с.
2. Гапон Н. П. Соціальна психологія: навчальний посібник. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 368 с.
3. Зелінська Т.М., Михайлова І.В., Демерс А.Е. Практикум із соціальної психології: Навч. посібн. – К.: Каравела, 2012. – 232 с.
4. Коваленко А.Б., Корнєв М.Н. Соціальна психологія : підр. Вид 2-ге, перероб. та допов. К., 2006. – 400 с.
5. Майерс Д. Социальная психология. – СПб.: Питер Ком, 2004. – 688 с.
6. Москаленко В. В. Соціальна психологія. Вид. 2-ге, виправл. Та доповнене. К.: Центр учбової літератури, 2008. – 688с.
7. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія.: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 448 с.
8. Пайнс Э., Маслач К. Практикум по социальной психологии. – СПб.: Питер Ком, 2000. – 380с.

Перелік питань психології діяльності в особливих умовах

1. Особливі та екстремальні умови професійної діяльності: їх сутність та зміст [3, С. 10-14; 4, С. 6-10].
2. Основні вимоги до фахівців, які здійснюють професійну діяльність в особливих та екстремальних умовах [3, С. 35-37; 4, С. 11-13].
3. Емоційна сфера професіонала в особливих та екстремальних умовах професійної діяльності [3, С. 42-43; 4, С. 204-211].
4. Інтелектуальна сфера професіонала в особливих та екстремальних умовах професійної діяльності [3, С. 60-61; 4, С. 65-66].
5. Психічні стани особистості в особливих та екстремальних умовах професійної діяльності [3, С. 60-77; 4, С. 66-69].
6. Сутність та зміст поняття «психічна готовність особистості до професійної діяльності в особливих та екстремальних умовах». Компоненти психічної готовності та їх характеристика [3, С. 108-110; 4, С. 204-210].
7. Позитивні та негативні зміни у професійних групах у процесі діяльності в особливих та екстремальних умовах, їх характеристика [4, С. 34-44].
8. Психогенії, психози, неврози як наслідки впливу особливих та екстремальних умов професійної діяльності на особистість [3, С. 60-77; 4, С. 204-205].
9. Поняття посттравматичного стресового розладу (ПТСР): діагностичні ознаки та феномени. Причини та умови виникнення посттравматичного стресового розладу [3, С. 134-138; 4, С. 212-220].
10. Психологічний супровід та психологічна підтримка особистості у професійній діяльності в особливих умовах [3, С. 138-140; 4, С. 23-33].

Література

1. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка – К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. – 502 с.
2. Корольчук М.С. Методологічні та теоретичні проблеми психології. – К.: Ельга, 2008. – 336 с.
3. Смірнов Б. А., Долгопалова О. В. Психологія діяльності в екстремальних ситуаціях. Харків : Гуманітарний центр, 2007. 292 с.
4. Корольчук, М. С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності у звичайних та екстремальних умовах : навч. посібник / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 580 с.
5. Ложкін Г. В. Психологічне супроводження військовослужбовців в діяльності за екстремальних умов / Г. В. Ложкін. – К. : МОУ, 2003. – 218 с.

Перелік питань з психодіагностики

1. Основні поняття психодіагностики [2, С. 10-14; 4, С. 6-10].
2. Психологічний діагноз [2, С. 35-37; 4, С. 11-13].
3. Особливості сучасної психодіагностики та її можливості [2, С. 42-43; 4, С. 204-211].
4. Професійно-етичні норми в психодіагностиці [2, С. 60-61; 4, С. 65-66].
5. Класифікація методів психодіагностики [2, С. 60-77; 4, С. 66-69].
6. Психодіагностичні завдання [2, С. 108-110; 4, С. 204-210].
7. Послідовність проведення обстеження [4, С. 34-44].
8. Проективні методики та їх види [2, С. 60-77; 4, С. 204-205].
9. Періоди дослідження особистості [3, С. 134-138; 4, С. 212-220].
10. Особистісні опитувальники [2, С. 138-140; 4, С. 23-33].
11. Охарактеризуйте філософсько-літературний період дослідження особистості [2, С. 138-140; 4, С. 23-33].
12. Охарактеризуйте клінічний період дослідження особистості [2, С. 138-140; 4, С. 23-33].
13. Охарактеризуйте експериментальний період дослідження особистості [2, С. 138-140; 4, С. 23-33].
14. Операціональна класифікація методів психодіагностики [3, С. 138-140; 4, С. 23-33].
15. Охарактеризуйте групові методики [2, С. 138-140; 4, С. 23-33].
16. Охарактеризуйте індивідуальні психодіагностичні методики [2, С. 138-140; 4, С. 23-33].
17. Категоризація психодіагностичних методів за Б.Г. Ананьєвим [2, С. 138-140; 1, С. 23-33].
18. Особливості застосування проективних методик [2, С. 138-140; 4, С. 23-33].
19. Техніка репертуарних решіток [3, С. 138-140; 4, С. 23-33].
20. Вимоги до психометричної підготовки психолога [3, С. 138-140; 4, С. 23-33].

Література

1. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика : навчальний посібник. – К.:Ельга «Ніка-Центр», 2004. – 400 с.
2. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики : навчальний посібник для студентів вищих навч.закл. – К., 2012. – 464 с.
3. Солсо Р.Л., Джонсон Х.Х. Экспериментальная психология: практический курс. – СПб: Прайм-еврознак, 2002. – 528 с.
4. Дуткевич Т. В., Савицька О.В. Д 84 Практична психологія: Вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2010. – 256 с.

VI. Перелік практичних завдань, які виносяться на комплексний екзамен

1. Під час проведення бесіди з персоналом Ви звертаєте увагу на нетактовну поведінку одного з ваших підлеглих, яка має прояв у «брутальному» висловлюванні думок стосовно теми, що обговорюється. Реакція на зауваження неадекватна (підвищення тембру голосу і агресія). Колектив підрозділу «підтримує» мовця. Ваша реакція і ваші подальші дії?

2. Має місце факт прибуття Вашого підлеглого на службу з ознаками вживання алкогольних напоїв. Через деякий час він має заступити на зміну. Резерву персоналу немає. Ваші дії.

3. Під час постановки завдань персоналу Вами вжито, по необережності, фразу, що образила підлеглого. Реакція колективу реально негативна, а людина, яку образили промовчала. Вам натякнули на некоректну поведінку інші. Ваші дії?

4. За відсутності діловода підрозділу (по причині запізнення на службу) Ви не встигаєте відпрацювати документ. В телефонній розмові Ваш старший начальник погрожує стягненням. Причина запізнення діловода стала відомою через дві години (сімейні проблеми). Що буде Вами зроблено у такій ситуації?

5. Ви стали свідком суперечливої розмови двох жінок-військовослужбовців, одна з яких у вашому безпосередньому підпорядкуванні і терміново повинна виконати Ваше завдання. Настрій негативний, сльози, істерика. На прохання прискорити роботу пролунала відповідь: «Вам потрібно, Ви і робіть!». Ваші дії?

6. Вам поставлено завдання щодо перевірки житлових умов підлеглих. Ви без попередження відвідуєте помешкання підлеглого і з'ясовуєте, що в вечірній час він (вона) в колі друзів вживає спиртні напої. Ваші дії?

7. За певне порушення, що потребує дисциплінарного впливу, Ви накладаєте стягнення на підлеглого не беручи до уваги те, що в нього багатодітна родина. Грошове забезпечення на виплату зменшено. Ваші стосунки після цього випадку погіршилися. Ваші дії?

8. Вам в підрозділ, без узгодження з Вами, призначають на певну посаду людину, яка «специфічно» зарекомендувала себе під час проходження служби в іншому підрозділі. Негативність поведінки даної особи особисто Вам невідома, але ваш колектив розповсюджує плітки про такі якості. Ваші дії?

9. Під час вітання керівника «вищої ланки» з представниками підрозділу, в якому ви проходите службу, ця людина не звернула увагу тільки на Вас і не потиснула вам руку. Ваша реакція і Ваші дії?

10. Ви звернулись до керівника з проханням не залучатись до наради в зв'язку з певними особистими проблемами і отримали позитивне рішення. Покинувши територію підрозділу ви, через годину, отримали команду терміново прибути до керівника з поясненнями причини вашої відсутності. Те, що планували може зірватися, ваше проблемне питання вже вирішити не буде можливо. Ваші дії?

11. В підрозділ, у якому Ви проходите службу, прибуло поповнення з числа солдат строкової служби. Ви звертаєте увагу на щоденні суперечки старшини підрозділу з одним з прибулих. Дії солдата не є агресивними, він просто «висловлює свою точку зору». Ваші дії?

12. Ви стали свідком брутального поводження контрактників до солдат строкової служби (ненормативна лексика, приниження честі та гідності, штовханина). Ваші дії?

13. З особистої бесіди з солдатом строкової служби Вам стало відомо про факти отримання від місцевих жителів неправомірної винагороди військовослужбовцями-контрактниками під час несення служби. Прізвища вам невідомі, Ваш співрозмовник їх не знає. Він просто чув про такий факт. Ваші дії?

14. За порадою до Вас звернувся військовослужбовець підрозділу, ваша розмова триває певний час, але не наближається до завершення, а Вам потрібно їхати до дому (робочий день завершено, можливості добратись до дому пізніше у Вас не буде). Ваші дії?

15. Ви звернули увагу на те, що ваш керівник постійно підвищує голос на персонал підрозділу, після «чергового» спілкування до Вас (довіряючи Вам) звернулась жінка-контрактник, яка прослужила 2 місяці, за порадою стосовно цієї ситуації (їй важко і вона не хоче продовжувати службу). Ваші дії?

16. Під час спілкування з персоналом Ви дозволили собі (не дуже критично) прокоментувати дії посадової особи підрозділу і почули схвальні відгуки. Через деякий час ця інформація стала відома керівнику і він (вона) наголосив на неприпустимості подібної поведінки з Вашого боку. Вам оголошено зауваження, персонал про це не знає. Як ви будете діяти?

17. Вам поставлено завдання терміново відпрацювати документ, не маючи часу, Ви перекладаєте виконання справи на підлеглого, який не зміг

своєчасно її завершити за умови незнання певних позицій. Термін виконання закінчився. Якою буде ваша відповідь керівнику?

18. Місцевий мешканець під час розмови звернувся до Вас з проблемним питанням щодо нетактовної поведінки дільничного інспектора під час спілкування. Вами проведено аналіз ситуації і з'ясовано, що такі випадки є системними. Інспектор на Ваші питання щодо особистої поведінки відповів, що не вважає себе винним, а місцеві мешканці дозволяють собі нахабну поведінку. Як вирішити ситуацію?

19. Під час представлення керівнику підрозділу (Ви прибули для проходження служби) Ви звернули увагу на те, що він (вона) не встав і не підійшов для рукопошукання, присісти Вам не рекомендовано. Розмова з Вами суха, холодна, формальна. Ваші перші висновки стосовно поведінки керівника?

20. За наполегливість і старанність, проявлені у виконанні службових обов'язків Ви, як керівник протягом місяця неодноразово оголошуєте подяку своєму підлеглому. Через певний час звертаєте увагу, що результати діяльності підлеглого стали гіршими. Що сталось? Назвіть причину такої ситуації.

21. Ви – керівник певних структурних підрозділів. В одному з них є вакантне місце керівника. При проведенні соціологічного опитування виявлено, що яскраво вираженого лідера у підрозділі немає. Ваші дії? Поясніть особливості функціонування групи без лідера.

22. Ви – керівник, у Вас є підлеглий меланхолічного типу темпераменту. Як даний темперамент впливає на професійну діяльність? Поясніть особливості спілкування з людиною зазначеного типу темпераменту.

23. Ви – керівник, у Вас є підлеглий холеричного типу темпераменту. Як даний темперамент впливає на професійну діяльність? Поясніть особливості спілкування з людиною зазначеного типу темпераменту.

24. Ви – керівник, у Вас є підлеглий сангвістичного типу темпераменту. Як даний темперамент впливає на професійну діяльність? Поясніть особливості спілкування з людиною зазначеного типу темпераменту.

25. Ви – керівник, у Вас є підлеглий флегматичного типу темпераменту. Як даний темперамент впливає на професійну діяльність? Поясніть особливості спілкування з людиною зазначеного типу темпераменту.

26. Ви – керівник певних структурних підрозділів. В одному з них є вакантне місце керівника. При проведенні соціологічного опитування виявлено, що претендентами на вакантну посаду є дві людини – один емоційний лідер, а другий діловий лідер, при цьому між ними склалися конфліктні стосунки. Ваші дії? Поясніть особливості емоційного та ділового лідерства.

27. Ви – керівник певних структурних підрозділів. В одному з них є вакантне місце керівника. При проведенні соціологічного опитування виявлено, що претендентом на вакантну посаду є яскраво виражений емоційний лідер. Ваші дії? Поясніть особливості емоційного лідерства.

28. Ви – керівник певних структурних підрозділів. В одному з них при проведенні соціологічного опитування виявлено конфлікт між офіційним керівником та неформальним лідером. Ваші дії? Поясніть особливості офіційного керівництва та неформального лідерства.

29. Ви – керівник певних структурних підрозділів. В одному з них при проведенні соціологічного опитування виявлено конфлікт між двома неформальними лідерами. Ваші дії? Поясніть особливості функціонування групи з двома конфліктуєчими лідерами.

30. Ви – керівник підрозділу. Донедавна одним з керівників відділення інспекторів була людина, яка сповідувала авторитарний стиль. Згодом керівником зазначеного підрозділу стала людина, якій притаманний демократичний стиль керівництва. Персонал підрозділу почав показувати гірші результати діяльності. З чим це може бути пов'язано? Ваші дії? Поясніть особливості авторитарного, демократичного та ліберального стилів керівництва.

**Література, що пропонується
для підготовки випускників до комплексного екзамену
за спеціальністю 053 «Психологія»**

1. Базова література

1. Ануфрієва Н.М., Зелінська Т.М., Єрмакова Н.О. Соціальна психологія: Навч.-метод. Посібник. – К.: Каравела, 2011. – 296 с.
2. Гапон Н. П. Соціальна психологія: навчальний посібник. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 368 с.
3. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка – К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. – 502 с.
4. Загальна психологія: підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. – К.: Форум, 2000. – 543 с.
5. Зелінська Т.М., Михайлова І.В., Демерс А.Е. Практикум із соціальної психології: Навч. посібн. – К.: Каравела, 2012. – 232 с.
6. Коваленко А.Б., Корнєв М.Н. Соціальна психологія : підр. Вид 2-ге, перероб. та допов. К., 2006. – 400 с.
7. Корольчук М.С. Методологічні та теоретичні проблеми психології. – К.: Ельга, 2008. – 336 с.
8. Корольчук, М. С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності у звичайних та екстремальних умовах : навч. посібник / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 580 с.
9. Ложкін Г. В. Психологічне супроводження військовослужбовців в діяльності за екстремальних умов / Г. В. Ложкін. – К. : МОУ, 2003. – 218 с.
10. Майерс Д. Социальная психология. – СПб.: Питер-Ком, 2004. – 688 с.
11. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посіб. Вид. 3-є, перероб. та допов. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 288 с.
12. Москаленко В. В. Соціальна психологія. Вид. 2-ге, виправл. Та доповнене. К.: Центр учбової літератури, 2008. – 688 с.
13. Мясоїд П.А. Загальна психологія : навч. посібн. Вид. 3-є, виправ. Київ : Вища школа, 2004. 487 с.
14. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія.: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 448 с.
15. Психологія: Підручник / за ред. Ю. Л. Трофімова. – К.: Либідь, 1999. – 558 с.
16. Пайнс Э., Маслач К. Практикум по социальной психологии. – СПб.: Питер Ком, 2000. – 380с.
17. Смірнов Б. А., Долгопалова О. В. Психологія діяльності в екстремальних ситуаціях. Харків : Гуманітарний центр, 2007. – 292 с.
18. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика : навчальний посібник. – К.:Ельга «Ніка-Центр», 2004. – 400 с.
19. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики : навчальний посібник для студентів вищих навч.закл. – К., 2012. – 464 с.

20. Солсо Р.Л., Джонсон Х.Х. Экспериментальная психология: практический курс. – СПб: Прайм-еврознак, 2002. – 528 с.

21. Дуткевич Т. В., Савицька О.В. Д 84 Практична психологія: Вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2010. – 256 с.

2. Допоміжна література

1. Аронсон Э. Общественное животное. Введение в социальную психологию / Э. Аронсон. – М.: Аспект Пресс, 2009. – 517 с.

2. Аронсон Э., Уилсон, Эйкерт Р. Социальная психология. Психологические законы поведения человека в социуме. – СПб: Прайм Еврознак; М.: Олма-Пресс, 2004. – 280 с.

3. Берн Э. Игры, в которые играют люди... Люди, которые играют в игры. – Минск: Современный литератор, 2002. – 447 с.

4. Бэррон Р. Социальная психология группы: процессы, решения, действия / Р. Бэррон, Н. Керр, Н. Миллер. – СПб.: Питер, 2008. – 272 с.

5. Герриг Р., Зимбардо Ф. Психология и жизнь. – СПб.: Питер, 2004. – 955 с.

6. Джонсон Д. Соціальна психологія. Тренінг міжособистісного спілкування. – К.: Академія, 2003. – 288 с.

7. Дубравська Д. М. Основи психології: Навчальний посібник. – Львів: Світ, 2001. – 280 с.

8. Заброцький М. М. Вікова психологія: Навч. посібник. К.: МАУП, 1998. – 92 с.

9. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К.: Либідь, 2005. – 464 с.

10. Зимбардо Ф., Лайпе М. Социальное влияние. – СПб.: Питер, 2000. – 448 с.

11. Зливков В. Українські ЗМІ: проблема маніпулювання свідомістю. – Київ: Український центр політичного менеджменту, 2007. – Спец. вип. – С. 84-90.

12. Коннор Дэниэль Агрессия и антисоциальное поведение у детей и подростков. – СПб.: Прайм Еврознак; М.: Олма-Пресс, 2004. – 288 с.

13. Копаєва О. Соціальна психологія: посібник-практикум / Черкаський національний ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Черкаси : ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 2007. – 84 с.

14. Лозниця В.С. Психологія і педагогіка: основні положення. – К.: ЕксОб, 1999. – 304 с.

15. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2000. – 479 с.

16. Основи практичної психології: Підручник / За заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. – К.: Либідь, 2003. – 536 с.

17. Основи психології: Підручник / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – К.: Либідь, 2002. – 630 с.
18. Пиз А. Язык телодвижений. – Спб.: Издательський дом Гутенберг, 2000. – 185 с.
19. Практикум із загальної психології / За ред. Т. І. Пашукової– К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. – 204 с.
20. Практикум з психології // За заг. ред. Г.Г.Бикової. – Львів, 1975. – 180 с.
21. Психологические проблемы деятельности в особых условиях: [антология / ред. Б. Ломова и Ю. Забродина]. – М.: Наука, 1985 – 232 с.
22. Психологічне супроводження оперативно-службової діяльності працівників ОВС в екстремальних умовах. – К.: НАВСУ, 2003. – 122 с.
23. Психологія : Навчальний посібник / Винославська О.В., Бреусенко-Кузнєцов О.А., Зливков В.Л., Апішева А.Ш., Васильєва О.С. – К.: Фірма «ІНККОС», 2005. – 351 с.
24. Русинка І. І. Психологія: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
25. Сарджвеладзе Н., Беберашвили З., Джавахишвили Д. и др. Травма и психологическая помощь. – М.: Смысл, 2007. – 180 с.
26. Семиченко В. А. Психічні стани. – К.: Знання, 1998. – 208 с.
27. Смирнов Б.А. Психология деятельности в экстремальных ситуациях / Б.А. Смирнов, Е.В. Долгополова – Х.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2007, – 276 с.
28. Смирнов Б.А., Долгополова Е.В. Психология деятельности в экстремальных ситуациях. – Х.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2007. – 276 с.
29. Тімченко О. В. Професійний стрес працівників органів внутрішніх справ України (концептуалізація, прогнозування, діагностика та корекція) : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.06 / Тімченко Олександр Володимирович. – Харків, 2003. – 427 с.
30. Філоненко М.М. Психологія спілкування. — К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.
31. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія: Навчальний посібник. – К.: Наукова думка, 2000. – 190 с.
32. Цимбалюк І. М. Психологія. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
33. Чалдини Р. Психология влияния. – СПб.: Питер Ком, 2003. – 272 с.
34. Чалдини Р., Кенрик Д., Нейберг С. Агрессия: Лидерство. Альтруизм. Конфликт. Группы. – СПб: Прайм Еврознак, 2002. – 256 с.

3. Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
2. <http://hklib.npu.edu.ua/> – Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.
3. <http://lib.ru.if.ua>. – Сайт наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.

3. <http://lib.pu.if.ua>. – Сайт наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.
4. <http://upsihologa.com.ua/> – портал професійних психологів України «У психолога».
5. http://pidruchniki.ws/15840720/psihologiya/zagalna_psihologiya_-_pavelkiv_rv
6. http://pidruchniki.ws/15840720/psihologiya/zagalna_psihologiya_-_maksimenko_sd_
7. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/makl/

Начальник кафедри
психології, педагогіки та
соціально-економічних дисциплін
доктор педагогічних наук, професор
полковник Валентина МІРОШНІЧЕНКО

ДОДАТКИ

Додаток 1. Перелік засобів матеріального забезпечення комплексного екзамену.

Додаток 2. Перелік документів, які мають бути на комплексному екзамені.

Додаток 3. Вказівки курсовому офіцеру з підготовки курсантів до комплексного екзамену.

Додаток 4. Перелік матеріалів, дозволених для використання курсантами під час підготовки до відповіді на комплексному екзамені.

Додаток 1

Перелік засобів матеріального забезпечення комплексного екзамену

1. Протокол.
2. Журнал обліку навчальних занять групи.
3. Залікові книжки.
4. Екзаменаційні білети, що затверджені Головою екзаменаційної комісії, які визначаються відповідним комп'ютерним програмним забезпеченням.
5. Столи класні.
6. Комп'ютери.

Додаток 2

Перелік документів, які мають бути на комплексному екзамені

1. Програма проведення комплексного екзамену (1 шт.).
2. Протокол.
3. Робоча програма навчальної дисципліни «Загальна психологія з практикумом».
4. Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна та вікова психологія».
5. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія діяльності в особливих умовах».
6. Робоча програма навчальної дисципліни «Психодіагностика».
7. Положення про організацію освітнього процесу в Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.
8. Положення про систему поточного та підсумкового оцінювання знань слухачів (курсантів, студентів) Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.
9. Положення про порядок створення, організацію і роботу екзаменаційної (кваліфікаційної) комісії у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Додаток 3
**Вказівки курсовому офіцеру з підготовки курсантів до комплексного
екзамену**

1. З'ясувати час та місце проведення консультації до комплексного екзамену.
2. Прослідкувати, щоб курсанти з'явилися на комплексний екзамен належно підготовлені.
3. Представити навчальну групу Голові екзаменаційної комісії.
4. Слідкувати за порядком під час складання курсантами комплексного екзамену.

Додаток 4

Перелік матеріалів, дозволених для використання курсантами під час підготовки до відповіді на комплексному екзамені.

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Загальна психологія з практикумом».
2. Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна та вікова психологія».
3. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія діяльності в особливих умовах».
4. Робоча програма навчальної дисципліни «Психодіагностика».